

क्रमांक : मप्रशावि/संकीर्ण-**C08512**/ ७१ /३ सन् २०१३

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यालय,
दुसरा मजला, जुने सचिवालय (विस्तारण),
एलफिन्स्टन कॉलेजच्या बाजूला,
महात्मा गांधी मार्ग, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : १६ मार्च, २०१३

✓ प्रति,
कार्यासन अधिकारी,
कार्यासन - ०७,
विधी व न्याय विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

विषय :- नागरिकांची सनद प्रसिद्ध करणे हा विषय सन् २०१२-२०१३
साठीच्या KRA मध्ये प्रसिद्ध करणे.

संदर्भ :- शासन (विधी व न्याय विभाग) पत्र क्रमांक केआरए-२०१२/
प्र.क्र. १०/का.०७, दिनांक १७ जानेवारी, २०१३

महोदय,

उपरोक्त विषयांकित आपल्या संदर्भाधिन एतास अनुसरुन, हया कार्यालयाची माहिती सोबत
पाठविण्यात येत आहेत.

कृपया पोहोच द्यावी.

आपला,

—
(वी.ग्या. बिष्ट)
(प्र.) महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

सोबत : वरीलप्रमाणे

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यालय,
दुसरा मजला, जुने सचिवालय (विस्तारगृह),
एलफिन्स्टन कॉलेजच्या बाजूला,
महात्मा गांधी मार्ग, मुंबई ४०० ०३२

नागरिकांची सनद (CITIZEN CHARTER)

प्रस्तावना :-

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई या कार्यालयाचे कामकाज केंद्र शासनाच्या (१) महाप्रशासक अधिनियम, १९६३, (२) शासकीय विश्वस्त अधिनियम, १९१३ आणि कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी अधिनियम, १८९० या तीन अधिनियमांन्वये चालते.

(अ) महाप्रशासक म्हणून :-

महाप्रशासक हे महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ अन्वये महाराष्ट्र राज्याकरिता नियुक्त झालेले एक निगम असून, त्यांचे काम न्यायिक आणि प्रशासकीय असे संमिश्र आहे.

सदर अधिनियमाच्या सुधारित कायदा १२ सन् २००२ अनुसार महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या संपत्तीचे प्रशासन स्वतःच्या प्राधिकारात करु शकतात आणि रु. १०,००,०००/- च्या वरील संपत्तीचे प्रशासन मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने करु शकतात.

कुठलीही व्यक्ती महाप्रशासकांना त्यांच्या इच्छापत्राचा / मृत्यूपत्राचा एकमेव प्रशासक म्हणून नेमू शकते. जेव्हा मृत व्यक्तीचे वारसदार भारताबाहेर राहात असतील आणि इतर कारणास्तव त्यांना मृत व्यक्तीची संपत्ती प्रशासन करण्यास वेळ उपलब्ध नसेल, अशा वेळेस वारसदारांनी महाप्रशासकांना लेखी कळविले तर, महाप्रशासक प्रशासनपत्रासाठी उच्च न्यायालयात अर्ज करु शकतात. कुठलेही खाजगी व्यवस्थापक / प्रशासक यांना मृत्यूपत्राचे सत्यापन किंवा प्रशासन अधिकारपत्रांन्वये सोपविलेली संपत्ती महाप्रशासकांकडे त्यांच्या पूर्व-संमतीने हस्तांतर करु शकतात. सूट दिलेल्या व्यक्ती सोडून, इतर व्यक्तींच्या संपत्तीचे प्रशासक म्हणून महाप्रशासक प्रशासन अधिकारपत्रासाठी अर्ज करु शकतात (सूट दिलेल्या व्यक्ती म्हणजे भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५ च्या कलम ३ अन्वये भारतीय खिश्चन, हिंदू, मुसलमान, पारसी किंवा बौद्ध व्यक्ती ज्यांना ते अधिनियम लागू होण्यापासून सूट दिली आहे). मृत्यू पावलेल्या व्यक्तीचे राज्यात स्थित असलेल्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- पर्यंत असेल आणि

मृत्यूपत्रांन्वये नियुक्त केलेले वारस, निकट कुळातील व्यक्ती किंवा मृत्यूपत्र व्यवस्थापक यांनी महाप्रशासक यांचेकडे प्रमाणपत्रासाठी विहीत नमुन्यात अर्ज करावयाचे राहून गेले असेल, अशा प्रकरणात महाप्रशासक स्वतःच्या अधिकारात प्रशासनपत्राशिवाय प्रशासनपत्र दिले आहे असे समजून, संपत्तीचे प्रशासन करु शकतील. मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१ मधील तरतूदीनुसार पोलीस विभाग किंवा इतर माध्यमांद्वारे मिळालेल्या माहितीनुसार संपत्ती ताब्यात घेऊन, मा. उच्च न्यायालयाकडून तिचे प्रशासन करण्यासाठी प्रशासन अधिकारपत्र कमी वेळात आणि कमी खर्चात प्राप्त करु शकतात. तत्पश्चात मृत व्यक्तीच्या वारसांबाबत माहिती मिळाली तर योग्य शहानिशा करून, त्या वारसांना मृताच्या संपत्तीचे प्रदान केले जाते. जर मृताचे वारस अज्ञान असतील तर ते सज्जान होईपर्यंत संपत्तीचे प्रशासन केले जाते. तसेच, मृत पावलेल्या व्यक्तीची संपत्ती मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण अधिकार क्षेत्रात असेल व प्रशासनपत्राअभावी अशा संपत्तीची अफरातफर / -हास किंवा उधळण्याचा धोका असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने प्रशासनपत्र प्राप्त करण्यासाठी अर्ज करु शकतात.

या व्यतिरिक्त महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम २९ अन्वये महाप्रशासक मृत व्यक्तीच्या रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्याच्या संपत्तीकरिता (शासकीय बचत खाते व भविष्य निर्वाह निधी अधिनियम, १९२५ खाली अंतर्भूत भविष्य निर्वाह निधी वगळता) मृताची पत्नी, मुले, मृत्यूपत्राने नियुक्त केलेले वारस किंवा संपत्ती प्रशासन करणारी व्यक्ती यांनी विहीत नमुन्यात केलेल्या अर्जानुसार महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शकतात.

ब) शासकीय विश्वस्त म्हणून :- समाजातील कोणत्याही ज्ञातीच्या कोणत्याही व्यक्तीला शासकीय विश्वस्तांना (त्यांच्या संमतीने) न्यास करार किंवा न्यासाचे दस्तऐवज तयार करून आपल्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमता येते. शासकीय विश्वस्तांनी संपत्तीचे प्रशासन करावे आणि विश्वस्त म्हणून काम पहावे असे वाटले तर ते शासकीय विश्वस्तांना मृत्यूपत्रांन्वये एकमात्र व्यवस्थापक म्हणून नेमू शकतात. समाजातील कुठल्याही ज्ञातीचे कुठल्याही व्यक्तीला मृत्यूपत्रांन्वये खाजगी व्यक्तीला व्यवस्थापक आणि शासकीय विश्वस्तांना विश्वस्त म्हणून नेमता येते. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण दिवाणी अधिकार क्षेत्रात असलेले असे न्यास की ज्यांच्यांमध्ये संपत्ती आहे, परंतु त्या संपत्तीचे प्रशासन / व्यवस्थापन करण्यासाठी विश्वस्त नाहीत किंवा असेलेले विश्वस्त न्यासाचे काम सांभाळण्यास असर्थ आहेत, अशा प्रकरणात, मा. उच्च न्यायालय, शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने न्यासाच्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमू शकते.

तसेच शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने निवृत्त होणा-या विश्वस्तांच्या जागी बदली विश्वस्त म्हणून, अज्ञान किंवा मनोरुगणाच्या वारसातील हिस्सा / भाग / वाटा किंवा बक्षीस यांचे विश्वस्त म्हणून व सार्वजनिक / अर्ध-सार्वजनिक निधीचे (भविष्य निर्वाह निधी / ज्ञातीच्या संस्थांचे निधी, धर्मादाय किंवा लोककल्याणासाठी स्थापन

झालेल्या संस्थांचे निधी) विश्वस्त म्हणून नियुक्त करता येते.

क) कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी म्हणून :-

वरील कार्याव्यतिरिक्त, महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त यांची दिनांक १ फेब्रुवारी, १९७७ पासून धर्मादाय आयुक्त यांच्या जागी कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व अभिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. दाननिधीच्या संबंधात कर्जरोख्यांवरील / मुदतठेवींवरील व्याज वसूल करून ते दाननिधीच्या प्रशासकांना वाटणी करण्याचे काम ते करतात.

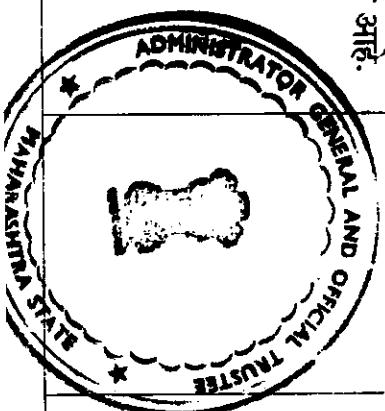
कोणत्याही व्यक्तीला संबंधित सरकारी खात्याकडे अर्ज करून, दाननिधीची स्थापना करता येते (उदा. दाननिधीचा उद्देश जर शैक्षणिक असेल तर शिक्षण खात्याकडे, दाननिधीचा उद्देश जर वैद्यकीय असेल तर आरोग्य खात्याकडे) व तदनंतर दाननिधीचा फंड वरील गोष्टीकरिता कोषाध्यक्षांकडे देण्यात येते.

२) विभागाचे काम / विभागाच्या अखत्यारितील असलेल्या कार्यालयाचे काम :-

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे महाराष्ट्र शासनाच्या विधी व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली संपूर्ण महाराष्ट्र राज्याकरिता कायरत एकमेव कार्यालय असून, या कार्यालयाचे न्यायिक आणि प्रशासकीय असे संमिश्र स्वरूपाचे काम प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या केंद्र शासनाच्या तिन्ही अधिनियमांनुसार व त्यानुसार कामकाज करण्यासाठी केलेल्या नियमावल्यांनुसार चालते.

नास्तिक
महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

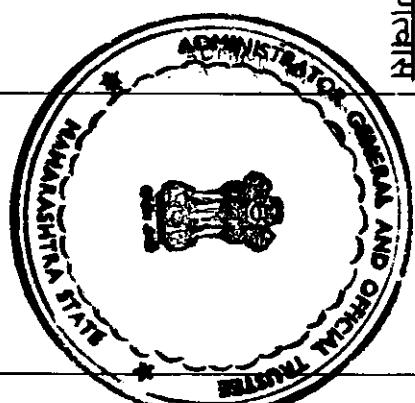
महाप्रशासक व शासकीय विषयस्तर
महाराजा राज्य, मुंबई

<p>महाप्रशासकांना भेटल्यास , त्यांना संपत्ती प्रशासनाची माहिती पुरवून, चर्चा करून मार्गदर्शन करणे.</p> <p>२) एखाद्या मयत व्यक्तीच्या अज्ञान मुलांकरिता त्यांचे पालकत्वाबाबत त्यांचे नातोवाईक किंवा जवळच्या व्यक्ती यांना बोलावून कायदेशीर पालकत्वाचे कागदपत्र बनवून घेण्याकरिता मार्गदर्शन करणे.</p> <p>३) अज्ञान मुलास, त्यांचे आई-बाडीलांचे संपत्तीमधील खात्यामधून, दरमहा देखभालीकरिता ठराविक रक्कम पुरविणे व मुले सज्जान झाल्यानंतर, महाप्रशासकांचे किंवा मा. उच्च न्यायालयाचे आदेशानुसार योग्य ते कागदपत्र प्राप्त करून, संपत्ती प्रदान करणे.</p> <p>४) वारसदारांना संपत्ती प्रशासनाचे कागदपत्र / खातेनिहाय कागदपत्र यांची पहाणी करण्यास प्रवानगी देऊन, त्यांची खात्री पटविणे.</p> <p>५) बेवारस संपत्तीमधील वारसदार असल्यास, त्यांचेकडून आवश्यकता वाटल्यास, वारस प्रमाणपत्र किंवा बंधापत्र घेऊन संपत्तीचे प्रदान करणे.</p> <p>६) संपत्तीच्या प्रशासनाचे खातेनिहाय अहवाल संबंधित व्यक्तीने मागितल्यास, त्यांना ते</p>	<p>पावत्या संबंधित नियमांबलीनुसार घेणे(रु. ५०००/- बरील प्रदानाचे पावतीस रु.१/- चा रेव्हेन्यू स्टॅम्प)</p> <p>७) संपत्ती प्रशासनाचे खाते निहाय अहवाल पूर्ण करणे.</p> <p>८) वकीलांची सेवा असल्यास, त्यांची बिले अदा करणे.</p> <p>९) जाहिरतदाराचे सिसीटस, बिले प्रदानाकरिता,</p> <p>१०) मौल्यवान वस्तु असल्यास, क्लॅन्युएशन रिपोर्ट इत्यादि करणे.</p> <p>११) संपत्ती खात्यातील असलेल्या समभाग / सेवे व इतर गोख स्वरूपातील रकमेची गुंतवणूक करणे, त्याचे लेखे ठेवणे.</p> <p>१२) गुंतवणूकीबाबत निर्णय घेणे.</p>
--	---

~~महाराष्ट्रातील या सातकोन्य विशेषत्वात~~

पुरविणे.
७) बोरास संपत्तीबाबत जाहिरातीच्या माध्यमाद्वारे वारसदारांचे हक्क मागवून घेऊन त्यांना मार्गदर्शन कराणे.
८) तसेच, नियतठेबी, समधाग, कर्जसीखे, युनिट्स इत्यादि गुंतवणूक करून व्याज प्राप्त करून चेणे व लाभधारकांना व्याज अदा करणे.
९. वरीलप्रमाणे
महाप्रशासक म्हणून (वारसाहकक करणे) :-
महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ मुधारित (महाराष्ट्र) अधिनियम, १२ सन् २००२चे कलम २९ मधील तरतुदीनुसार महाप्रशासक,
महाराष्ट्र राज्य हे मृत व्यक्तीच्या रु.१०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्याचे संपत्तीकीरिता मृत व्यक्तीच्या वारसदारांना ते कोळेही महाराष्ट्र राज्यात राहत असले तरीही महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शक्तात.
तसेच, सदरील महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ मधील कलम ३३ च्या तरतुदीनुसार वरीलप्रमाणे कलम २९ अन्वये पारित केलेले प्रमाणपत्र, महाप्रशासकांची देऊन किंवा लबाडीने घेतलेले
१) रु. १००/- च्या नॉन-ज्युडिशिअल स्टॅम्प पेपरवर २) इतर वारसदारांचे संमतीपत्र रु. १००/- च्या नॉन- ज्युडिशिअल स्टॅम्प पेपरवर ३) शुअरिटी बॉड (रु.१००/- च्या स्टॅम्प पेपरवर) ४) जोडशापथपत्र आणि वृटी पूर्ती शपथपत्र रु. १००/- च्या नॉन- ज्युडिशिअल स्टॅम्प पेपरवर ५) बंधपत्र रु. २००/- च्या नॉन-
१) श्री. वी.ग्या. बिट्ट महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई (न्यायिक अधिकारी) २) श्री. प्र.ज्ञा. थोरात नास्तीत जास्त एक माहिना. मात्र काप हे न्यायिक स्वरूपाचे असल्याने, कालावधी करता येत नाही. फर्तु निपटारा प्रक्रिया पूर्णत्वास जाते.
संबंधित अर्जातील सर्व त्रुटी पूर्ण ज्ञात्यानंतर किमान १५. दिवेस आणि जास्तीत जास्त एक नाही. निश्चित करता येत न्यायिक स्वरूपाचे तक्रारदाराच्या निर्णयास आल्यानंतर केळाही महाप्रशासकांकडे अपील केले जाते.)
वरीलप्रमाणे महाप्रशासक, मुंबई (चासाठी कालावधी निश्चित करता येत कारण नाही. तक्रारदाराच्या निर्णयास आल्यानंतर केळाही महाप्रशासकांकडे अपील केले जाते.)

महाप्रशासक या नासिकोंये विश्वस्त
महापत्र परज्य, मुन्हई

आढळत्यास, ते रह करण्याचे
प्राधिकारही महाप्रशासकांनाच
आहेत.

पेपरवर
६) जाहिरात

७)

संपत्तीच्या
मूल्याचे ५ टक्के

एवढे प्रमाणपत्र शुल्क

महाप्रशासक,

महाराष्ट्र राज्य यांचे
नावे काढलेल्या

डिमांड इफटद्वारे
८) पिटीशन संबंधी
लागणारे कागदपत्रांचे
नमुने कार्यालयाने
दिल्याप्रमाणे

९) पारित केलेले
प्रमाणपत्र
करावयाचा तक्रार
अर्जे रह

रु. १५/- चा न्याय
मुद्रांक (कोटे फी)
लावून

०३. वरीलप्रमाणे
शासकीय विश्वस्त म्हणून (न्यास
प्रशासन) :-
शासकीय विश्वस्त अधिनियम,
१९१३ मधील तरतुदीनुसार, शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य हे न्यासांचे प्रशासन करतात. सदर अधिनियमानुसार कार्य करण्यासाठी केलेल्या नियमावलीत नमूद केल्याप्रमाणे :-
१) विश्वस्त निधीमधील लोऱ्यांचे कोंपी ओफ अकाउंट देणे.

१) संबंधित व्यक्तीचे
विनंती अर्जे रु.१५/-
न्याय मुद्रांक (कोटे
फी) लावून,
२) आवश्यक तेथे
मा. उच्च अधिकारी
न्यायालयाचे आदेश,
शासकीय विश्वस्त
कार्यक्रम संचालक
मुंबई येथे करावे
तथापि, कागदपत्रे
लागते.

१) श्री. वी.ग.या. बिष्ट
शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई^१
२) श्री. ग.सं. कदम
सहायक संचालक
अ) श्री. ता.ग.टपाल
आधिकारी
तरतुदीनुसार प्राप्त
करुन घेणे.

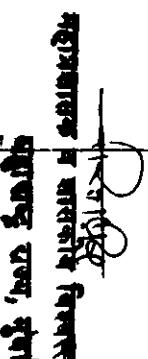
महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र
मुंबई

-७- दिवसांत प्रकरण

२) हक्कदारांस इन्कम सर्टिफिकेट देणे.	३) रु. २००/- च्या नॉन-ज्युडिशिअल स्टेम्प पेरवर बंधपत्र (इंडेनिटी बॉड) : सात दिवस	४) गुंतवणूकीकरिता आवश्यक रिसीट्स घेणे : सात दिवस	५) रु. २००/- च्या नॉन-ज्युडिशिअल स्टेम्प पेरवर बंधपत्र (इंडेनिटी बॉड) : सात दिवस	६) गुंतवणूकीकरिता आवश्यक रिसीट्स घेणे : सात दिवस	७) गुंतवणूक करून वारसाच्या इच्छेनुसार त्यांना द्रस्ट फंड योग्य त्या सर्व कार्यवाही करून हस्तांतर करणे.	८) गुंतवणूक करून वारसाच्या बाबतीत मार्गदर्शन करणे.	९) गुंतवणूक करून वारसाच्या बाबतीत मार्गदर्शन करणे.	१०) गुंतवणूक करून वारसाच्या बाबतीत मार्गदर्शन करणे.	११) गुंतवणूक करून वारसाच्या बाबतीत मार्गदर्शन करणे.	१२) गुंतवणूक करून वारसाच्या बाबतीत मार्गदर्शन करणे.
०४. करीलप्रमाणे (अ.क्र. १ प्रमाणे)	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, शासकीय विश्वस्त, प्रशासकांना	१) श्री. ग.सं. कदम, सहायक संचालक,	पोहोच पावती प्राप्त ज्ञात्यानंतर साखारण	कोषाध्यक्ष धर्मादाय प्रथम दाननिधी, महाराष्ट्र कोषाध्यक्ष धर्मादाय	निकालात काढते जाईल.	गुंतवणूकीकरिता दिवसांचा कालावधी निश्चित करण्यात येत आहे.				

 र. सं. कदम
 निकालात काढते विश्वस्त
 प्रधानपत्र याज्ञ, मुंबई

महाराष्ट्र राज्य, मुंबई अधिकर्ता
कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी
भारताकरिता मृण्णन :-

कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी
अधिनियम, १८९० अनुसार
शासनामार्फत (केंद्र व राज्य) जे
दाननिधी या कार्यालयाकडे
प्रशासनासाठी येतात किंवा देण्यात
आलेले आहेत, त्यातील मूळ
निधीची गुंतवणूक करून उत्पन्नरुपी
व्याज प्रस्थापित आदेशानुसार
उद्दिष्टपूर्तीकरिता संबंधितांस अदा
करणे.

कार्यालयातील विहीन नमुन्यातील पोहोच पावती	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई अधिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई अधिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता
कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन
कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन	कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता मृण्णन

२) श्री. वि.चा.
गायकवाड,
उपलेखापाल आणि
३) श्री. अ.बा. कडू
सहाय्यक

महाराष्ट्रातील विवरात
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई